

Kerkrentmeesters, de gaande en de komende man **Werken aan vitaliteit**

Wisseling van de wacht bij het College van Kerkrentmeesters. Hans Bergwerff neemt na veertien jaar, waarvan vier jaar als voorzitter, afscheid; Henk Valstar is zijn opvolger. Een mooie gelegenheid om beiden te vragen naar hun ervaringen.

De twee kennen elkaar goed. Ze hebben een lange staat van dienst in kerkelijk Den Haag en kwamen elkaar geregeld tegen op cruciale momenten in de geschiedenis van de Protestantse Kerk.

Henk Valstar (73), gepensioneerd tandarts, kwam veertig jaar geleden als jeugddouderling al in de Kerkenraad Algemene Zaken van de Gereformeerde Kerk Loosduinen, en vervulde daarna met onderbrekingen tal van functies in zowel de wijkgemeente als op stedelijk niveau. Vanaf 2013 was hij voorzitter en later scriba van de wijkkerkenraad Zuidwest en vanaf 2021 als kerkrentmeester lid van het College dat hij nu gaat voorzitten.

Samen bouwen

‘Wat me destijds aantrok in het kerkelijk werk was dat je loskwam van je werk en met anderen in contact treedt om samen te bouwen aan de gemeente. Ik zou het niet willen missen. Het samenspel met andere deskundigen boeit me, maar ook de pastorale kant: aandacht voor elkaar. Je bent bestuurder met verantwoordelijkheden, maar in de kerk gaat het niet altijd om rendement of efficiency. Natuurlijk moeten er soms duidelijke beslissingen genomen worden, maar ook dan probeer je dat te doen in een sfeer van betrokkenheid en aandacht voor de inhoud van de zaak.’

Dat er in protestants Den Haag ondanks de krimp nieuwe initiatieven worden ontplooid, vindt Henk Valstar grote winst. ‘We hebben een ingewikkelde gemeente met verschillende modaliteiten en een gebouwenbestand dat het weleens moeilijk maakt om knopen door te hakken. En toch lukt het om ruimte te scheppen voor die verscheidenheid en elkaar vast te houden.’

Kerk en buurt

Als voorbeeld van een lastig dossier op het bordje van de kerkrentmeesters noemt Henk de toekomst van Buurt-en-kerkhuis Shalom. ‘Hoe combineer je het succes van het diaconale werk met een wijk die eigenlijk te klein wordt om te overleven? Met Stek zullen we daar een oplossing voor moeten bedenken. Samenwerking met andere partijen kan helpen om als kerk present te blijven in de wijken van Den Haag die extra aandacht verdienen.’

Ook het onderhoud van gebouwen zal de komende tijd veel aandacht vragen. ‘Samen met de stijgende energiekosten is dat een loden last die vraagt om onderlinge solidariteit tussen de wijken.’

Zeven vragen aan Hans Bergwerff

1. Je bent veertien jaar voorzitter geweest van het College. Wat zal over vijf jaar het mooiste moment uit die periode zijn als je eraan terugdenkt?

‘Ik ben wel zo’n veertien jaar kerkrentmeester, vooral in Zuidwest. De laatste jaren was ik voorzitter van het centrale College van Kerkrentmeesters. Als ik terugkijk, vind ik het mooist dat we een weg hebben weten te vinden om alle afzonderlijke locaties veerkrachtig te houden, ondanks krimpende ledenaantallen en stijgende kosten. In mijn eerste jaar brak de oorlog in Oekraïne uit, met als gevolg dalende beurskoersen en een forse stijging van de energiekosten.

Veel kerken wilden graag verduurzamen, wat binnen de oplopende tekorten geen eenvoudige opgave was.

Waar ik ook blij op terugkijk is hoe we samen met de Algemene Kerkenraad en de diaconie een weg zijn ingeslagen van samenwerking voor locaties waar kerk en buurt samenkomen en elkaar kunnen versterken. Een groot compliment aan het College van Kerkrentmeesters zelf: een bundeling van veel kennis en ervaring, waarbij er heel collegiaal met elkaar gezocht werd naar antwoorden en oplossingen.'

2. In een eerder interview zei je dat de kerkrentmeesters zowel streng als creatief moeten zijn. Kun je van beide een voorbeeld geven?

'Streng moeten zijn als het gaat om de beoordeling van de vitaliteit van een wijkgemeente. Het beroepen van een nieuwe predikant of een investering in verduurzaming moet worden afgewogen tegen de vraag of een wijkgemeente ook op de langere termijn voldoende veerkracht heeft om het geld daarvoor op te brengen, maar ook juist om alle functies te vervullen die voor een levende gemeente nodig zijn.

Creativiteit is altijd nodig als er verschillende meningen tegen elkaar moeten worden afgewogen. Eind van de vergadering wil je immers dat besluiten steeds collectief gedragen worden en met enthousiasme uitgevoerd. Er wordt ook steeds een beroep gedaan op onderlinge solidariteit. Het onderhoud van onze gebouwen wordt gedragen uit de gezamenlijke reserves hiervoor. Elke locatie draagt daar in gelijke mate aan bij, de grootte van de wijkgemeente of van het kerkgebouw is daarbij niet van belang.'

3. Er zullen ook teleurstellingen zijn geweest. Wat is je daarvan bijgebleven?

'Al direct na mijn aantreden hebben we gezocht naar een mogelijkheid om ons Kerkelijk Bureau en Stek (altijd bedoeld geweest als uitvoeringsorganisatie voor diaconie en kerk) meer tot een eenheid te smeden. Ook nu zijn die twee nog gezamenlijk gevestigd aan de Parkstraat. Maar het fuseren van die twee is ons niet gelukt.'

4. De Protestantse Kerk Den Haag heeft veel bestuurlijke reorganisaties gekend. Is er nu een periode van rust, of kunnen de leden nieuwe veranderingen verwachten?

'Op dit punt wordt al langer gewerkt aan de volledige integratie van de Christus Triumfatorkerk in de Protestantse Kerk Den Haag. Dat betekent een loskoppeling van de Gereformeerde Kerk Den Haag-Oost. Dit blijkt een langdurige klus, waar ik ook nog niet helemaal afscheid van genomen heb. Maar binnen onze eigen organisatie verwacht ik geen spannende wijzigingen. De samenwerking tussen de Algemene Kerkenraad, de Diaconie en de kerkrentmeesters is goed, er is veel onderlinge overeenstemming.'

5. Kerkrentmeesters hebben – al of niet terecht – de naam zakelijk en afstandelijk te zijn. Heb je dat ook zo ervaren, of was er voldoende ruimte voor de inhoud en de waarde van het kerk-zijn in een grote stad?

'Het College is allesbehalve saai. Uiteraard moeten we vaak zakelijk handelen en adviseren. Maar dat houdt zeker geen afstandelijkheid in. De leden zijn op eigen erf zeer betrokken leden en met elkaar werd in het College altijd constructief gezocht naar oplossingen en alternatieven. De vergaderingen waren heel serieus, maar met een enorm goed gevoel voor humor en relativering.'

6. Wat wens je je opvolgers toe?

'Ik ben blij met Henk Valstar als opvolger vanuit het College zelf. Dus wens ik hem en mijn medebestuurders vooral toe dat ze er net zoveel plezier in houden als we de afgelopen jaren met elkaar hebben ervaren en uitgestraald. De Protestantse Kerk Den Haag leeft en bruist. En dat wens ik ons allemaal toe: vitaliteit en leefkracht.'

7. Zien we je nog eens terug in een bestuurlijke functie of vind je het nu welletjes?

‘Ik heb bepaald nog niet al mijn bestuurswerk beëindigd, maar het College vroeg wel heel veel. Ik neem dus even rust, maar kijk ook wel of er nog uitdagingen op mij afkomen.’

Hans Willems

Veelkleurige genade – De betekenis van de stola

Op zondag 28 juni beleven we als gemeente een bijzonder moment. Op die dag wordt Sandra den Hollander bevestigd als kerkelijk werker van de Abdijkerkgemeente. Voor haar begint een nieuwe fase in haar bediening, maar voor ons allemaal is het ook een herinnering dat God voortdurend nieuwe mensen roept, bijeenbrengt en uitzendt om samen het lichaam van Christus op te bouwen.

Voor mij persoonlijk zal deze dienst ook een bijzondere betekenis hebben. Ik zal voor het eerst de stola dragen die ik in Zuid-Afrika als geschenk van de plattelandskerk heb ontvangen. Het is niet alleen een liturgisch kledingstuk; voor mij draagt het een geloofsreis en een diepe symboliek in zich.

Als mensen een stola zien, denken ze vaak aan predikanten of de liturgie. Maar de oorspronkelijke betekenis ervan is eigenlijk heel eenvoudig en heel mooi. De stola is een teken van dienstbaarheid. Hij herinnert de drager eraan dat we geroepen zijn om het juk van Christus op ons te nemen, niet als een last die ons onderdrukt, maar als een roeping om in liefde te dienen.

Ik word herinnerd aan Jezus' woorden in Matteüs 11:

'Kom allen bij Mij, jullie die vermoeid zijn en onder lasten gebukt gaan, Ik zal jullie rust geven. Neem mijn juk op je en leer van Mij: Ik ben zachtmoedig en nederig van hart. Dan zullen jullie werkelijk rust vinden, want mijn juk is zacht en mijn last is licht' (Matteüs 11: 28-30).

De stola rust op de schouders. Ze herinnert me er voortdurend aan dat bediening nooit om status gaat, maar om dienstbaarheid. Een predikant, ouderling, kerkmedewerker of welk ander kerklid dan ook draagt de gemeente niet op eigen kracht. Samen dragen we het juk van Christus, en Hij draagt het uiteindelijk voor ons.

Symboliek

Mijn stola uit Zuid-Afrika heeft echter een bijzondere betekenis. De kleuren vertellen een verhaal. Elke kleur verwijst naar een deel van het kerkelijk jaar en naar het grote verhaal van Gods liefde. Groen herinnert ons aan groei, hoop en nieuw leven. Paars herinnert ons aan wachten, verdieping en gebed. Rood spreekt van het vuur van de Heilige Geest en van liefde in actie. Wit en goud verwijzen naar vreugde, opstanding en licht. Blauw herinnert ons aan de hemel, aan waarheid en aan Gods trouw.

Als ik naar deze stola kijk, zie ik eigenlijk iets van de gemeente zelf. De Abdijkerk is, net als de Bosbeskapel en de Shalomkerk, een veelkleurige gemeente. Mensen van verschillende leeftijden, met verschillende verhalen, culturen, persoonlijkheden en geloofsreizen komen hier samen. Sommigen maken al tientallen jaren deel uit van de gemeente; anderen hebben hier pas onlangs hun spirituele thuis gevonden. Sommigen leven met grote vreugde; anderen dragen zware lasten. Sommigen geloven met vaste zekerheid; anderen zijn nog op zoek.

En toch vormen we samen één lichaam.

Roeping

Ik denk dat dit precies een van de grote gaven is van de gemeenteleden van de Abdijkerk en Zuidwest. Er is ruimte voor mensen. Ruimte om te groeien. Ruimte om vragen te stellen. Ruimte om samen te lachen, samen te bidden en soms zelfs samen te huilen. In een wereld waar mensen vaak verdeeld zijn, kan de kerk een plek zijn waar we elkaar niet eens hoeven te 'sorteren' voordat we samen aan tafel gaan zitten.

Daarom herinnert deze stola mij niet alleen aan mijn eigen roeping, maar ook aan de roeping van de gemeente. We zijn geroepen om een plek van gastvrijheid en genade te zijn. Een gemeenschap waar mensen iets van de liefde van Christus kunnen ervaren. Het voelt voor mij bijzonder passend om deze stola voor het eerst te dragen tijdens Sandra's bevestiging. Want haar nieuwe ambt draait immers ook om deze roeping: mensen begeleiden, samen luisteren naar Gods stem, aanwezig zijn in tijden van vreugde en verdriet.

Een gemeente

In Zuid-Afrika heb ik geleerd dat geloof vaak zijn diepste betekenis vindt wanneer mensen het samen dragen. Ik leerde gemeenten kennen waar mensen, met zeer weinig middelen, toch met grote warmte en geloof leefden. Ik ontdekte dat de kerk op haar mooist is wanneer mensen elkaars lasten helpen dragen en wanneer er ruimte is voor ieders verhaal.

Die ervaring draag ik altijd met me mee. En misschien is dat wel de reden waarom deze stola zo kostbaar voor me is. Voor mij verbindt hij de plek waar ik vandaan kom met de plek waar God me nu naartoe stuurt. Hij herinnert me eraan dat Gods kerk groter is dan grenzen, talen en culturen.

Misschien is dit uiteindelijk de diepste betekenis van de stola: hij wijst niet naar de persoon die hem draagt, maar naar Christus zelf. Naar zijn liefde. Naar zijn genade. Naar zijn uitnodiging aan gewone mensen om deel uit te maken van zijn werk in de wereld.

En daarom hoop ik dat deze veelkleurige stola ook iets zegt over wie wij als gemeente willen zijn: een gemeente waar hoop groeit. Waar het vuur van de Geest brandt. Waar ruimte is voor stilte en gebed. Waar vreugde wordt gevierd. Waar mensen met verschillende achtergronden samen het brood breken.

Een gemeente waar Christus zichtbaar wordt in de diversiteit van mensen.

Ik kijk ernaar uit om deze bijzondere dienst op 28 juni samen met jullie te beleven. Moge het een nieuwe herinnering zijn voor Sandra, voor mij en voor ons allemaal dat God altijd aan het werk is om mensen te roepen, te verbinden en te leiden.

En mogen we samen leren het juk van Christus met vreugde te dragen – licht genoeg omdat Hij Zelf met ons meegaat.

ds. Jacques Steenkamp

Het koffertje van de geestelijk verzorger

Willem Jansen zit ontspannen in de het restaurant van het WoonZorgPark. Hij begroet de bewoners en wil graag wat over zijn werk vertellen.

Het functioneren als geestelijk verzorger in het WZP vindt hij een uitdaging. Bewoners en personeel vinden in hem een geduldige gesprekspartner. Hij staat open voor hun verhalen en ervaringen. Bewoners vertellen hem over hun

levenspad. Ze hebben van alles en nog wat meegemaakt in het leven. Vragen zijn er altijd, waarbij het gaat om een zinvol leven op de oude dag. Vragen als: hoe geef ik mijn leven nog zin en inhoud als de beperkingen dit soms bemoeilijken? Willem heeft de oplossing niet. Trage vragen vereisen inlevingsvermogen en aandacht voor de mens. Willem wil mensen behulpzaam zijn bij het zoeken naar antwoorden. Samen bidden en stil zijn zijn ook belangrijk in een ontmoeting.

Ja, hij heeft een klein koffertje met waardevol gereedschap. Zijn kennis en ervaring kunnen mensen helpen die antwoorden te vinden. Natuurlijk zijn het geen definitieve antwoorden, maar hulp wordt vaak gewaardeerd.

Ontmoeting tussen geloven

Willem heeft theologie en islamologie gestudeerd en is gepromoveerd in de islamologie op het onderwerp 'religie en mensenrechten'. Hij wil nog steeds graag leren en gaat uitdagingen niet uit de weg.

Zeker gelet op zijn achtergrond is hij blij met de belangstelling voor de islam. Gelovigen (zowel christenen als moslims) kunnen van elkaar leren en gemeenschappelijke ervaringen delen. In beide tradities spelen bidden en lezen een belangrijke rol. Kijk naar de overeenkomsten en niet naar de verschillen. Hij noemt dit diapraxis; dat wil zeggen: geen theorie maar de praktijk van het geloven, hoe ga je met het geloof om in het leven van alledag. Dat schept juist ruimte voor elkaar ontmoeten – 'onbekend maakt onbemind' – en dat is in deze tijd eigenlijk broodnodig: geen polarisatie van wij tegen zij. Dat is contraproductief. Kijk maar elke dag naar de tv en lees de krant. Ook in ons land kan het anders, maar wij moeten het wel met elkaar willen. De menselijke cultuur is ingebed in religie. Christenen en moslims zijn broeders en zusters of neven en nichten.

Binnen de organisatie

Willem wil ook met het personeel in gesprek. Er komen in het zogenaamde moreel beraad ook zinvragen aan de orde. Zeker als je jong bent, ziet het leven er vaak onbezorgd uit. Als je dan mensen ontmoet en verzorgt die ziek zijn, gehandicapt of doodgaan, sta je soms met je mond vol tanden. Willem vertrouwt op de inhoud van zijn koffertje en wil juist dit soort kwesties in Saffier bespreekbaar maken. Zo komt er in het WZP een stilte ruimte waar iedereen kan binnenlopen en even de hectiek van alledag achter zich kan laten. Willem heeft ook overleg met andere geestelijk verzorgers in het WZP en Saffier. Dan kan het koffertje weer worden gevuld.

Verbindingen

Verder is Willem nog één dag per week studentenpastor en wil met de studenten ook praten over die vragen, die je niet zo een-twee-drie kunt beantwoorden. Eigenlijk zijn het vragen van alle tijden en voor iedereen, maar je moet er wel mee aan de slag gaan. Willem helpt graag. Zijn motto is: wees jezelf en ontmoet mensen die God op jouw weg brengt.

Bij het afscheid wil Willem nog wel kwijt, dat hij de band met de Abdijkerk waardeert. Wij zouden misschien meer met elkaar kunnen doen. Vrijwilligers uit de Abdijkerk draaien onder

andere mee in de tweewekelijkse weeksluitingen, organisten spelen op het orgel en mensen ontvangen Samenklank en de nieuwsbrief.

Ik ben het eens met zijn opmerkingen. Samen sta je sterker en ook de kerk heeft zo'n koffertje. Kijk maar eens wat daarin zit.

Christiaan Scheen